

Gepubliceerd op *Agentschap NL* (<http://www.agentschapnl.nl>)

[Home](#) > Wiel niet opnieuw uitvinden om samenleving te hervormen

Geplaatst op 14/12/2011 - 15:26

Wiel niet opnieuw uitvinden om samenleving te hervormen

‘Ooit hadden we een samenleving waarin de burger actiever was. Dat kon door het onvoldoende functioneren van markt en staat niet anders. Wij zijn vergeten hoe samenwerking onder burgers functioneert.’ Universitair hoofddocent Tine de Moor werkt sinds 2010 met een ERC Starting Grant aan haar onderzoek ‘United we stand’. Ze wil weten hoe in de vroeg-moderne periode (vóór 1800) instituties voor collectieve actie in Noord-West Europa ontstonden, hoe ze werkten, waarom ze verdwenen en wat de impact ervan was op de economie. De ERC grant gaf haar de kans een team van 6 personen op te richten. Bevoglen vertelt ze over haar onderzoek, de kansen die de ERC grant haar biedt, maar ook over de keerzijde van het succes.

Hoewel het verklaren van de huidige ontwikkelingen in de wereld niet het primaire doel was van haar onderzoek, toen ze in 2008 begon met het schrijven van het projectvoorstel, legt historica De Moor gemakkelijk een link naar de actualiteit. De Occupy-beweging, de Indignados. Het zijn volgens De Moor voorbeelden van acties van onderop, die ontstaan door een falende markt en een staat die geen grip krijgt op de situatie. Factoren die ook in vroeg-Europa er mede voor zorgden dat individuen zich gingen organiseren. ‘In het vroegmoderne Europa was de natiestaat nog niet aanwezig en veel problemen in de samenleving konden nog niet door de markt opgevangen worden.

Individuen met gelijksoortige problemen gingen zich organiseren in gilden (zoals ambachtsgilden en buurtgilden), in organisaties waar land gemeenschappelijk gebruikt werd en andere samenwerkingsvormen.’

Een andere factor die de Moor betreft in het onderzoek is de hoge huwelijksleeftijd en het relatief grote aantal ongehuwden in West-Europa: ‘Het West-Europese huwelijkspatroon is een fenomeen dat vandaag de dag nog het fundament vormt voor de wijze waarop we nieuwe huishoudens vormen. Naast de nog onvoldoende aanwezige staat en markt, zouden de verzwakte familiebanden ten gevolge van dat “anders huwen” ook de mentale ruimte gecreëerd kunnen hebben voor nieuwe samenwerkingsverbanden, gevormd van onderop. Met het onderzoeksproject proberen we de interactie tussen al die factoren te vatten en dat op de hele lange termijn.

Hoewel het onderzoek in principe stopt rond 1800, is de relatie met de samenleving van vandaag nooit ver weg.’

Vertrouwen in de burger

De Moor is er als wetenschapper van overtuigd dat burgers veel meer zelf kunnen en zouden moeten doen. ‘Wij zijn doorgeschoten naar wat het individu mag en naar wat de staat moet. De burger leert niet zelf verantwoordelijkheid te nemen.’ Dat proces begon volgens De Moor al vóór de opkomst van de natiestaat in de 19e eeuw, onder andere onder invloed van het Verlichtingsdenken in de 18de eeuw. ‘De staat werd sterker en tegelijkertijd nam de individualisering toe. Alles wat daartussen zit verloor aan rechtsgeldigheid. Daardoor zijn wij het als burgers niet meer gewend om ons recht op te eisen en een collectief te vormen. We zijn vergeten hoe institutionele samenwerking werkt, terwijl dat evident zou moeten zijn. We hoeven niet het wiel opnieuw uit te vinden om onze samenleving en democratie te hervormen.’ Tegelijkertijd, meent De Moor, moet de overheid ook toelaten dat de burger een actievere rol gaat spelen, in plaats van tegenwerken. ‘De overheid verwacht dat de burger vertrouwen heeft in haar beslissingen. Het mag ook wel eens andersom.’ Als voorbeeld noemt de geëngageerde De Moor de

commotie rond het voortbestaan van de ouderparticipatiecrèches. ‘Minister Kamp wil dat ouders die hun kinderen naar een ouderparticipatiecrèche brengen, een erkend diploma behalen om hun eigen kinderen op te mogen vangen. Doen de ouders dit niet, dan vervalt het recht op kinderopvangtoeslag. Hierdoor komt het voortbestaan van deze vorm van erkende kinderopvang ernstig in gevaar, en dat terwijl dit net een mooie oplossing kan zijn voor de dure kinderopvang in Nederland. In plaats van alleen te denken aan mogelijke gevaren, zou de overheid ook moeten stilstaan bij de voordelen die dit burgerinitiatief oplevert. Zoals goedkopere opvang, een hoge mate van betrokkenheid en interne sociale controle. De overheid zou hier niet moeten tegenwerken maar moeten steunen en faciliteren, en waar nodig controleren.’

Manager en onderzoeker

De Moor, werkzaam aan de Universiteit Utrecht, betrok 4 andere wetenschappers en een projectassistent bij haar onderzoek. Het kunnen samenstellen van haar eigen team ziet ze als één van de voordelen van de ERC grant. ‘De ERC grant is veel geld. Ik kreeg 1.2 miljoen euro voor mijn onderzoek. Daardoor kon ik sneller in mijn carrière een groot team samenstellen.’ Daar zit volgens De Moor ook een keerzijde aan: ‘De ironie van het succes is dat je de grant krijgt vanwege de wijze waarop je onderzoek doet, maar dat het in de praktijk betekent dat je vooral anderen aan het werk zet. Je bent voor een groot deel van de tijd manager, waardoor je soms onvoldoende toekomt aan datgene waarvoor men in je geloofde, namelijk het onderzoeken zelf. Het is pittig om daar tijd voor te blijven maken.’ Maar spijt heeft De Moor beslist niet: ‘Toen ik de ERC grant ontving, bestond deze nog maar 2 jaar. Inmiddels is de grant zo prestigieus geworden, dat ik heb gemerkt dat het vele deuren opent. Dat helpt om je eigen onderzoek onder de aandacht te brengen en je komt makkelijker in aanmerking voor weer andere grants. Het is een opstapje, niet alleen naar nog meer gericht onderzoek, maar ook naar het waarmaken van bepaalde maatschappelijke ambities. Van historici wordt vaak gedacht dat ze alleen iets over het verleden te vertellen hebben, maar wij proberen heus ook wel eens vooruit te kijken.’

Meer informatie over het project ‘United we stand’ vindt u op: www.collective-action.info [1]

[Programma's & Regelingen](#) [Contentpagina](#) [NL Innovatie](#) [KP7- Ideas](#)

Bron URL: <http://www.agentschapnl.nl/programmas-regelingen/wiel-niet-opnieuw-uitvinden-om-samenleving-te-hervormen>

Links:

[1] <http://www.collective-action.info>

<http://www.agentschapnl.nl>